

Senzora hat

Category: Goşgular, Kitapcy, Poemalar, Sözler

написано kitapcy | 23 января, 2025

Senzora hat SENZORA HAT

Ylham üçin hyýrsyz duşman, maňa zulm eden zalym,
Şu gün, ine, seniň bilen jedelleşmek meň hyýalyň.
Gorkma, ýalan sözler bile il aldamak pikrim ýokdur,
Senzory men seresapsyz ýamanlamak pikrim ýokdur.
London üçin gerekli zat, Moskwa üçin entek irdir,
Men bilyärin, bizde niçik ýazyjylar heniz bardyr,
Ýazyjylyk pikrin olaň senzor zulmy gysyp bilmez,
Seň ýanyňda hakly olar, ýüzlerinde çirk bolmaz.

Birinjiden, dogrusyny diýsem, ýaman günüň seniň,
Pikirlensem takdyryňa, agyrýandyň nebsim meniň,
Ilde ýok bar ýalanlaryň aklawjysy ýalňyz sensiň,
Hwostowyň, Buninanyň okyjysy ýalňyz sensiň,
Okap ugursyz goşgulary ýa bolgusyz bir kyssany,
Ömürboýy il günäsin seljer çekip gam-gussany.
Rossiyanyň awtorlarnyň gyzdymarsyň sen ganyny;
Pereňlerden geçirýärler iňlisleriň romanyny.
Käbirisi oda ýazýar, üsgürip hem dere batyp,
Tragediya ýazýar biri, el ujundan oýun edip
Olar bilen işimiz ýok, sen guduzlap köp çykarsyň,
Palla, ukla, emma oka, ahyrynda gol çekersiň.

Şol ejirli senzor käte, okap lezzet alar ýaly,
Russo, Wolter, Býufanlary gözleyärdi oň hyýaly.
Islegidi Derfawin dek, Karamzin dek beýik atlar,
Emma onuň pikirlerin güýmeýärdi başga zatlar.
Çemen hakda, meýdan hakda öwsen bolup bir ýaňranyň
Samahyllap ýazanlaryn okamaly, ýakyp janyň.
Pikiriňi, hyýalyň sarp etmeli barysyna,
Ýene başdan okap başla düşünmeseň manysyna.
Dilewaryň ýaňsysyny, köçe sözün gözden geçir,

Ýa-da olaň barysyny furnallardan boz-da öçür.

Emma senzor hem grafdan, mukaddesdir onuň ady
Akyly onuň düz bolmaly, bilmedi ol ähli zady:
Oň öwrenen endigidir, sylar altar bilen tagty;
Pikirleri gysýan däldir, paýhaslara çydar gaty.
Berjaý eder ümsümligi, edeplilik kadasyny.

Çykabilmez ustawyndan, yzlar bir ýodasyny,
Kanunlara tabynmy ol, watanyaň mähribandyň,
Ähli jogapkärligini almagy-da oñarýandyr.

Peýda berýän hakykatyň ýoluny hiç kesmes asyl
Ýazyjynyň çyn dostudyr;

hiç çekinmez baýdan, begden,
Adalatly, erkanadyr, tutanýerli, akly sagdyn.

Sen bolsaň bir gorkak akmak, ne iş kylýaň biziň bilen?
Işletmeli ýerde akyl, gyrp-gyrp edýäň gözüň bilen;
Düşmän biziň ýazanmyza, bozýaň, ýyrtýaň çemi gelse,
Gara-da sen ak diýýärsiň, şeýle diýmek gerek bolsa;
Satirany töhmet diýip, goşga azgyn bir zat diýýäň,
Hak söze sen pitne diýip, Kunisyna Marat diýýäň.

Aýt hany, utanç dälmى, Rus ýurdunda henize çen
Görmeýaris birje kitap, bary seniň günäň bilen.

Seniň karar etdigiň bes, peýda ýokdur arza kylsaň.
Iş barada pikirleriň edilýänin diýjek bolsak,
Şonda özi hökümdaryň, rus şöhratyn söýüp çensiz,
Esermizi çap etmäge özi buýruk berýär sensiz.

Ondan soňra galýar bize: poemalar, triolertler,
Balladalar, basnýalar, elegiyalar hem kupletler,
Göz öňüne getirmegiň bir minutlyk, hyýal güli,
Dynç almagyň hem söýginiň, sada arzuw-mymyk ýeli.

Diý, eý, wagşy! Rus lirasyn ýazanlaryň arasynda
Bormy nälet okamadyk seniň paltaň barasynda?

Ylhamlaryň arasynda sen ýigrenji agta ýaly;
Ne ýazyjyň tüýs duýgusy, ne sap akly, ne hyýaly,
Ne toýlaryň bagsysynyň ýazan tämiz, oñat bogny,
Hiç birisi eritmedi ol sendäki doňan göwni.

Garaýarsyň hemmelere, alarylyp bakýaň her ýan,
Şübhelenip ähli zada, ähli zatda záher görýäň.
Gowusy, bu işi taşla, abyraý ýok ondan ýaňa,
Parnas² diýen monastyr däl, ne-de gamgyn haremhana.
Ökde tebip, at tebigi hiç wagtda, hiç bir mahal
Pegas³ atyň ýyndamlygna päsgel beren däldir sähel.
Nämä gorkýaň? Hökümeti, kanunlary şeýle ýeser,
Ýaňsa alyp, oňa gülüp ýazýan dürli-dürli eser.
Olar çekýär sen ýalynyň jezasyny-azabyny,
Sen olary tanaňogam, biz bilyärис sebäbini □
Ol adamlaň golýazmasy Leta⁴ düşüp ýatmaz ýa-da.
Bolmasa-da seniň goluň, gezer ýorer giň dünýäde.
Barkow hezil odalaryn saňa tarap ibermedi.
Puşkiniň hem goşgulary çap edilmän ýaýrap gitdi,
Nämä gerek? Olar bary şonsuzam köp ýere ýetdi.
Öz diýenňi etjek bolýaň, parasatly bir asyrda
Zyýanly däl diýip bolmaz Şalikowa hiç bir ýerde.
Näme nähak horlaýarsyň hem-ä bizi, hem öňüňi?
Okta pugta, düşün oňa, görersiň sen baryn açyk,
Öz borjuňy, öz hakyňy bilersiň sen tärin açyk.
Şa zenanyň göz öňünde örän oňat satirik⁵ hem
Komediýa eserinde nadanlyga bermedi dem.
Köşkdäki bar samsyklaryň şol kiçijik başynda geň,
Hristos bilen Kuteýkiniň⁶ ikisi hem görünýär deň.
Welmoň ýagsy ol Derfawin gorkunç liraň sesi bile
Olaryň iň atylarynyň aýbyn açdy ýaňsy bile;
Hemniser hem hakykaty gülki bilen gürrüň berdi,
Duşenkanyň syrdaşy hem köp manyly oýun gurdy.
Kä gelende Kiprida gyz, üst-basyna şal atmady □
Olaryň hiç birisine senzura hem kär etmedi.
Seniň yüzüň çytylyardy, boýun alaý, biziň zaman,
Ýaňkylar hem örän aňsat gutuimazdy senden aman.
Bu zatlara kim günükär? Gaşyňda dur aýna ýaly:
Aleksandr günleriniň başlangyjy dür mysaly.
Habardar bol ol günlerde çapdan näme çykdy ýuze,
Duýgy-akyl meýdanyndan işden dönmek bolmaz yza.
Gadymky ol akmaklyga indi biz köp gynanýarys,

Ol ýyllara dolanmaga niçik ýene synanýarys?
Asla tutup bilmezdi hem Watan adyn hiç kim azat,
Gulçulykda süýrenýärdi edebiýat hem adamzat.
Heläkleýji ol zamanlar duşumyzdan sal dek akdy.
Ol wagtlar Russiýa nadanlygyň ýükün çekdi.
Ol şöhratly Karamzinden abraý hem owaz galdy,
Ol mahalyň senzoryna akmak bolmak mümkün däldi...
Düzel-de sen, akyllı bol. Razy bolaý, ýol biziň ýol.

Sen aýdýarsyň:»Barysy hak, siziň bilen jeň gurjak däl,
Senzor bolsam, ahlak bilen kesgitlemek bormy maňa?
Men hem hökman rehm etmeli, käte muňa, käte oňa,
Siziň üçin ol gülkünç zat, men aglaýan örän köp wagt.
Okaýaryn, çokunýaryn, garalaýan bagta-bagt □
Her zadyň bir modasy bar: mysal üçin, bizde welin
Wentam, Russo, Wolterleriň abyraýy örän uly.
Golumyza düşdi biziň Milot hem bu ýakyn günde,
Özüm-ä bir garyp kişi, aýal mende, çaga mende...»

Ynan dostum, çaga-çuga başa düşen bela boldy:
Olar biziň günümüzü barha ýaman hala saldy.
Başga bir iş başartjak däl, bu musallat bolan saňa;
Öye gaçmak başartmasa, usullyjyk bilen saňa,
Seniň ýeser bu gullugyň gerek bolsa patyşaga,
Akyllyrak mürze berin edin ahyr, senzor aga!

Aleksandr PUŞKIN.

Terjime eden: Çary AŞYR.

-
1. Toýlaryň bağsassy diýip awtor Baratynskini göz öñünde tutýar.
  2. Parnas □ porziýa, sygyrýet dünýäsi.
  3. Pegas □ grek mifologiyasynda ganatly at.
  4. Leta □ gadymy miflerde ýerasty patyşalykdaky unudylma derýasy.
  5. Oňat satirik □ Fonwizin D. I.

6. D. I. Fonwiziniň komediýasyndaky gahryman. Goşgular